

גדולה תשובה...

צ"א סלושץ / מרכז הרב

לזכר הנשמה הזכה הבחור היקר אברהם יצחק רענן ז"ל בהרה"ג
ר' שלום נתן שליט"א נכד האי סבא קדישא הראי"ה קוק זצ"ל.

ידוע הוא כי בארבע דרגות זו למעלה מזו מחולקת הבריאה: דומם, צומח, חי ומדבר — ומעל לכל האלקים עליון הוא על כל הארץ. והנה, העוזב את ה' ובוטח באדם "המדבר", הרי נופל הוא מדרגתו הרוחנית, ובראותו כי שוא תשועת האדם הנה יורד הוא ירידה נוספת והרי הוא בבחינת "חי" שאינו מושל על רצונותיו. ואח"כ מוסיף הוא לרדת ירידה עצומה וסר צלו צלם האלקי, כי צלם אלקים מוטבע רק באדם המקיים תורה ומצוות, כמאמר הכתוב "סר צלם מעליהם" (בפרשת מרגלים), והרי הוא הולך מדתי אל דחי. ומדומה הוא לצומח ודומם אשר אין בכחם להתנועע אנה ואנה בלתי ע"י כח מן הצד, כן אדם זה זקוק או אך ורק זריקת חיים הנצחיים ע"י תוכחת מוסר מגדולי האישים שבדורו.

אמנם רואים אנו בזמננו אנשים ובפרט בני נוער אשר השחיתו והתעיבו במעשיהם ולבסוף חוזרים הם לצור מחצבתם מחמת התעוררות בקרבם, בכח עצמי, הרצון והנטיה לשוב אל ה' מבלי עזרה מן הצד. מניין בא כח נפלא זה? זאת מסביר לנו רבנו אור האורות מרן הרב זצ"ל בספרו הק' "אורות התשובה" (פ"ב), וז"ל שם: "[התשובה] הפתאומית באה מתוך איזה ברק רוחני הנכנס בנשמה. בפעם אחת מכיר הוא את הרע ואת הכעור של החטא ונהפך לאיש אחר, וכבר מרגיש בקרבו השתנות גמורה לטובה. תשובה זו באה ע"י איזו הופעה של סגולה פנימית ע"י איזו השפעה נשמתית גדולה שראוי לחפש את נתיבותיה בעמקי תעלומה". יוצא איפוא, שמבירא עמיקתא שבו היה נתון, חוזר הוא שוב לאיגרא רמא ודבק באלקים חיים. לא הרהורי תשובה מחמת יסורים הבאים עליו, וכמו שאמרו חז"ל: "אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו" (ברכות ה' ע"א), ולא מתוך פחד העונש לעתיד לבא — אלא תשובה מעולה המתעוררת

לבוא מכח הכרת הטוב ופחד הדר גאון עוזו. ועל זה אמרו: "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד".

בגדרי התשובה מתוך עומק פנימיותה, מתעורר אצלנו הקושי להבין האיך תחזור הנשמה לצור מחצבתה — בהרהור קל של תשובה — אחר שנשתרשה בחטא ונפגמה ונעשית לו כהיתר (כקדושין מ' ע"א, ועי' מסילת ישרים סוף פרק ד'). ולא עוד אלא שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים מגיעין, וכן דרגת בעל התשובה גבוהה יותר מזה שלא חטא מימיו, שהרי הכתוב מעיד "אם תשוב ושמעת בקול ה'...". או "והותרך ה' אלוהיך לטובה" (דברים ל'). [ראה בפירוש המשנה להרמב"ם פ"ג ממסכת פרה משנה ג' וז"ל: "הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא לעולם במת ובין איש אשר נטמא כל ימיו ואח"כ טבל והזה עליו שלישי ושביעי, אלא שזה אשר הוזה עליו יותר גדול המדרגה בטהרה, לפי ששפט הפסוק עליו שהוא טהור"]. על כרחנו, שערכה של תשובה גדול הוא עד מאד ולמעלה מהטבע והשכל. ויפה הסביר רבי יצחק בלור זצ"ל את הפסוק: "אמור אליהם חי אני נאם ד' אלהים אם אחפוץ במות רשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה" (יחזקאל ל"ג י"א), שלכאורה לא מובן מה צורך להקב"ה לישבע שהתשובה מועילה לתקן החטא? הרי הקב"ה אמת וחוזמו אמת ולא איש ויכזב? אלא — אומר ר' איצל — אם צריך השי"ת לשבועה ולאמר "חי אני נאם ד'", אות היא שהתשובה היא למעלה מהשכל האנושי, כי השחתת הנפש ע"י החטא — נוראה היא מאד, ואין שום מבוא בשכל להבין כי ע"י התשובה יתוקן החטא. ועל זה נשבע הקב"ה "חי אני" שהתשובה מועלת.